

Castellologica bohémica 13

Editori Tomáš Durdík (†) a Vojtěch Kašpar

Praha 2016

Hlavní a výkonný redaktor

prof. PhDr. Tomáš Durdík, DrSc. (†) a Mgr. Vojtěch Kašpar

Redakční rada

Ing. Pavel Bolina, CSc., doc. PhDr. František Gabriel, PhD., Ing. arch. Petr Chotěbor, CSc., Mgr. Vojtěch Kašpar,
doc. PhDr. Josef Štulc, prof. PhDr. Josef Unger, CSc., PhDr. Josef Hložek, PhD.

Redaktor bibliografické části

Mgr. Vojtěch Kašpar

Adresa redakce a distribuce

Archaia Praha o. p. s.
Vratislavova 20/22
CZ – 128 00 Praha 2
kaspar@archaia.cz

Vydává

Společnost přátel starožitností, z. s. a ARCHAIA Praha o. p. s.

ve spolupráci

s Archeologickým ústavem AV ČR, Praha, v. v. i., Archeologickým ústavem AV ČR, Brno, v. v. i. a Villa Nova
Uhřetínov

za podpory

ARCHAIA Praha o. p. s.

© Společnost přátel starožitností, z. s., ARCHAIA Praha o. p. s.

ISBN 978-80-86204-28-4 (SPS Praha, z. s.)

ISBN 978-80-904408-2-1 (ARCHAIA Praha o. p. s.)

OBSAH

Pár slov úvodem k číslu 13 Castelloologica bohemia..... 9–10

STUDIE

Milan Sýkora: Kalich, Panna a Lityš – tři hrady doby husitské na Třebošinsku– *Die Burgen Kalich (Kelch), Panna (Jungfrau) und Lityš – drei Burgen der hussitischen Zeit im Gebiet von Třebošín*.....11–58

Z EVROPSKÉ KASTELLOLOGIE

Gianni Perbellini: The Renaissance Fortification in Venice and in the Venetian Dominion in the Eastern Mediterranean – *Renesanční fortifikace Benátek a v teritoriu benátské dominance ve východním Středomoří*..... 59–85

Milan Procházka: „Češki prozori“ aneb méně známý termín chorvatské kastellologie – „Češki prozori“ (*das „Böhmische Fenster“*) *oder – ein weniger bekannter Terminus der kroatischen Burgenkunde* 87–91

MONOGRAFIE

František Gabriel: Hrad Schönbuch (okr. Děčín) – *Burg Schönbuch (Bezirk Děčín /Tetschen/)*.....93–110

Tomáš Durdík – Daniel Kovář: Vysunuté opevnění Hrádku u Trhových Svinů (okres České Budějovice) – *Die vorgeschobene Befestigung des Hrádek bei Trhové Sviny (Bezirk Böhmisches Budweis)* 111–118

Petr Chotěbor: K jagellonské přestavbě Starého královského paláce na Pražském hradě – *Zum jagiellonischen Umbau des Alten Königspalasts der Prager Burg* 119–152

Petr Kausek – Zdeněk Procházka: Starý Herštejn – výsledky archeologického výzkumu 2006–2008 – *Starý Herštejn – Ergebnisse der archäologischen Forschungen in den Jahren 2006–2008* 153–186

Tomáš Krofta – Jan Čibera: Hrad Třemšín. Dosavadní stav poznání a výsledky nového povrchového průzkumu – *Die Burg Třemšín – der bisherige Stand der Kenntnisse und die Ergebnisse der neuen Oberflächenuntersuchung* 187–206

Tomáš Durdík – Josef Hložek: Předstihový výzkum na hradě Velešíně v roce 2011 – *Archäologische Vorlaufuntersuchung auf der Burg Velešín im Jahre 2011* 207–220

Jan Musil: Záchrané archeologické výzkumy na hradě Košumberku v roce 2011 – *Archäologische Rettungsforschungen auf der Burg Košumberk im Jahre 2011* 221–235

Jan Štětina: K podobě a proměnám Nového hradu u Adamova v 17.–20. století – *Zum Aussehen und den Veränderungen der Burg Nový hrad bei Adamov vom 17. bis zum 20. Jahrhundert*..... 237–252

Josef Jan Kovář – Michal Hlavica – Martin Kuča – Milan Vokáč – Lubomír Prokeš: Nová zjištění k lokalizaci panského sídla v obci Březník, okr. Třebíč – <i>Neue Erkenntnisse zur Lagebestimmung der Herrenresidenz in der Gemeinde Březník, Bezirk Třebíč</i>	253–266
--	---------

MILITARIA

Petr Koscelník – Jakub Jirí Jukl: Obléhání hradu Perštejn roku 1451 – <i>Die Belagerung der Burg Perštejn im Jahre 1451</i>	267–280
---	---------

KAŽDODENNÍ ŽIVOT

Tomáš Durdík – Čeněk Pavlík: Zbytky novověkých kachlů z tvrže Tiché u Kaplice – <i>Bruchstücke neuzeitlicher Ofenkacheln von der Feste Tichá bei Kaplice</i>	281–289
Josef Hložek: Předhradí hradu Zlenice ve světle výsledků archeologického výzkumu a vyhodnocení kolekce získaných kovových artefaktů – <i>Die Vorburg der Burg Zlenice im Licht der archäologischen Forschung und der Aussagen bisher gewonnener Kollektionen von Metallartefakten</i>	291–319
David Vích: Archeologické nálezy z předpolí drobné vrcholně středověké fortifikace v k. ú. Lanšperk – <i>Archäologische Funde aus dem Vorfeld der nicht großen hochmittelalterlichen Fortifikation im Kat. Geb. Lanšperk</i>	321–333
Michaela Endlicherová: Nálezy z předpolí hradu Levnova (okr. Brno-venkov) – <i>Funde aus dem Vorfeld der Burg Levnov</i>	335–339

MATERIÁLIE

Tomáš Durdík: Dodatek k záchranné akci na hradě Džbán v roce 1994 – <i>Nachtrag zur Rettungsaktion auf der Burg Džbán im Jahre 1994</i>	341–345
Karel Sklenář: Klučov a Tuchoraz: Moric Lüssner na Českobrodsku v roce 1881 – <i>Klučov und Tuchoraz: Moric Lüssner in der Umgebung von Český Brod im Jahre 1881</i>	347–352
Marcela Kalašová: Spolupráce Morice Lüssnera a Antonína Malocha a jejich průzkum zříceniny hradu Pařezu – <i>Zusammenarbeit des Moric Lüssner mit Antonín Maloch und deren Untersuchung der Ruine der Burg Pařez</i>	353–363
Karel Sklenář: Mazova horka: František Beneš v Podještědí v roce 1866 – <i>Mazova horka: František Beneš im Jeschkengebiet im Jahre 1866</i>	365–375
Josef Hložek – Petr Menšík: Vykopávky na hradě Šelmberku v letech 1940–1943. Rukopisné poznámky Františka Lískovce – <i>Excavation at the Šelmberk Castle in 1940–1943. Entries of František Lískovec</i>	377–390
Daniel Kovář: České Budějovice – město a zámek Jeho Milosti Císařské – <i>Böhmisch Budweis – Stadt und Schloss Seiner Kaiserlichen Hoheit</i>	391–392
Eva Ulrychová: Keramický soubor ze 13. století z návrší zámku Humprecht v Sobotce (okr. Jičín) – <i>Keramisches Ensemble aus dem 13. Jahrhundert aus der Anhöhe des Schlosses Humprecht in Sobotka (Bez. Jičín)</i>	393–397
Eva Ulrychová: Výšinné polohy Jičínska s nálezy ze 13. století – <i>Die Höhenlagen in der Umgebung von Jičín mit Funden aus dem 13. Jahrhunder</i>	399–407
Jaroslav Panáček: Krb Berků z českolipského hradu – <i>Der Berka-Kamin der Burg in Česká Lípa (Böhm. Leipa)</i>	409–419
Miroslav Fuchs – Josef Hložek – Petr Chotěbor: Poslední ohlédnutí za tvrzištěm v obci Černý Vůl (okr. Praha-západ) – <i>Letzter Rückblick auf die Burgstätte in der Gemeinde Černý Vůl (Bezirk Prag-West)</i>	421–423
Jan Sobotka: Opomíjený kartografický pramen k dějinám Bezdězu. Plán a veduta hradu z období války o dědictví bavorské 1778–1779 – <i>Eine in Vergessenheit geratene kartographische Quelle zur Geschichte der Burg Bezděz (Bösig). Plan und Vedute der Burg aus der Zeit des Bayerischen Erbfolgekriegs von 1778–1779</i>	425–433

BIBLIOGRAFICKÁ REFERATIVNÍ A INFORMATIVNÍ SLUŽBA

1. MONOGRAFIE

- Janusz Bieszk: Zamki państwa krzyżackiego w Polsce. Warszawa 2010 435–436
- Klaus Birngruber – Christina Schmid (eds.): Adel, Burg und Herrschaft an der „Grenze“:
Österreich und Böhmen. Linz 2012 436–437
- Miroslava Cejpová: Choceňské hrady. Plzeň 2004 437–438
- Miroslava Cejpová: Žumberk. Plzeň 2008 438
- Tomáš Dimter – Pavel Lisák (eds.): Adršpašsko. Náchod 2011 438
- Tomáš Durdík: Hrad Džbán – Die Burg Džbán. Praha 2011 438
- Tomáš Durdík – Viktor Sušický: Zříceniny hradů, tvrzí a zámků. Východní Čechy. Praha 2012 438–439
- Ferry Fediuk – Eva Fediuková – Tamara Sidorinová – Jan Šrámek – Zdeněk Táborský:
Hradní kámen přemyslovské doby v Čechách, prostým okem
i pod drobnohledem. Praha 2012 439
- Ondřej Fibich – Tomáš Durdík: Rytíři svatého Jana a jejich hrad ve Strakonících.
Strakonice 2011 439
- Krzysztof Garbacz: Przewodnik po zabytkach województwa lubuskiego. Tom I. Powiaty:
Zielonogórski – Świebodziński – Krośnieński. Zielona Góra 2011 440–441
- Mieczysław Haftka: Zamki krzyżackie. Dzierżgoń – Przezmark – Sztum. Gdańsk 2010 441–442
- Martin Halata – Michal Šula – Daniela Karasová: Na slunečné straně. Městský trakt
Pražského hradu jako habsburské sídlo 1800–1918. Praha 2013 442
- Lukas Högl: Der Spaniolaturm zu Pontresina. Basel 2011 442
- Humpolec v zrcadle času. Humpolec 2013 443
- František Kašička – Bořivoj Nechvátal: Hrady, hrádky a tvrze na Strakonicku, Blatensku
a Vodňansku – Castles, Small Castles and Strongholds in the Strakonice, Blatná
and Vodňany Regions – Burgen, Kleinburgen und Festungen in den Regionen
Strakonice, Blatná und Vodňany. Strakonice 2014 443–444
- Barbora Klipcová – Petr Uličný: Valdštejnský palác v Jičíně. Jičín 2011 444–445
- Simona Kotlářová: Páni z Rožmitálu. České Budějovice 445
- Daniel Kovář: Tvrze, hrady a zámky Českobudějovicka. České Budějovice 2011 445–446
- Bogusław Krasnowolski: Leksykon zabytków architektury Małopolski. Warszawa 2013 446–447
- Petr Křišťuf (ed.): Archeologická studia. Sborník z 1. studentské konference katedry
archeologie FF ZČU v Plzni. Plzeň 2010 447
- Peter Kresánek (a kol.): Slovensko – ilustrovaná encyklopédia pamiatok. Historická
architektúra – pamiatky výtvarného umenia – pamätihodnosti. Bratislava 2009 447–448
- Kurucké vojny a ich odkaz v histórii, kultúre a umení. Dolný Kubín – Český Těšín 2012 448
- Piotr Libicki: Dwory i pałace wiejskie w Małopolsce i na Podkarpaciu (w granicach
województw małopolskiego i podkarpackiego). Poznań 2012 448
- Marcin Libicki – Piotr Libicki: Dwory i pałace wiejskie w Wielkopolsce. Poznań 2012 448
- Jiří Macoun: Dějiny opevnění v Čechách a na Moravě. Praha 2012 449
- Marek Madaj – Hana Burdychová: Městské hrady, středověké opevnění města Trutnova.
Trutnov 2008 449
- Zdeněk Měřínský (ed.): Hrad jako technický problém. Technologie a formy výstavby
středověkých opevněných sídel. Archaeologia mediaevalis Moravia
et Silesiana II/2000. Brno 2011 449–450
- Siniša Mišić (ed.): Leksikon gradova i trgova srednovjekovih srpskih zemala – prema
pisanim izvorima – Medieval Serbian Town and Market Places. Beograd 2010 450–451
- Národné kultúrne pamiatky na Slovensku:
Okres Ružomberok. Bratislava 2008 451
Okres Martin. Bratislava 2012 451–452
- Rastislav Petrovič – Július Matis (ed.): Šintavský hrad vykopaný – zakopaný. Sered' 2006 452
- Józef Pilch: Leksykon zabytków architektury Dólnego Śląska. Warszawa 2011 452
- Józef Pilch: Leksykon zabytków architektury Górnego Śląska. Warszawa 2008 452–454
- Józef Pilch – Stanisław Kowalski: Leksykon zabytków architektury Pomorza zachodniego
i Ziemi lubuskiej. Warszawa 2012 454–457
- Tadeusz Poklewska-Kozieł: Studia o zamkach średniowiecznych. Warszawa 2012 457–460

Vladislav Razim: Středověké hradby města Nymburka. Nymburk 2010.....	460
Vladislav Razim: Vizmburk. Raně středověký hrad a jeho proměny. Praha 2012	460–461
Miroslav Slámka a kol.: Kamenní strážcovia. Příběhy a osudy zřícenin slovenských hradov. Bratislava 2010	461
Miroslav Slámka a kol.: Kamenní strážcovia. Příběhy a osudy zřícenin slovenských hradov II. Bratislava 2011	461
Miroslav Slámka a kol.: Kamenní strážcovia. Příběhy a osudy zřícenin slovenských hradov 3. Bratislava 2012	461–462
Petr Svoboda (ed.): Pernštejnové a jejich doba. Výběrový katalog a stručný průvodce výstavou. Praha 2012.....	462
Zygmunt Świechowski: Katalog architektury romańskiej w Polsce. Warszawa 2009	462–463
Šance – Valy, spoločná história plná tajomstiev. Čadca 2012	463
Renata Tišerová (ed.): Hamrštejn: minulosť, prítomnosť a budúcnosť zříceniny hradu. Liberec 2010	463
Eugeniusz Tomczak: Mało znane warownie Górniego Śląska. Katowice 2012.....	464
Tomasz Torbus: Zamki krzyżackie. Deutschordensburgen. Wrocław 2010	464
Emil Voráček (ed.): Dějiny Skutče. Skuteč 2011	464
John Zimmer: Die Burgen des Luxemburger Landes. 3. Band. Brandenburg – Dudelange Koerich – Larochette – Septfontaines – Stolzenbourg – Vianden. Luxembourg 2010	464
Jacek Żabicki: Leksykon zabytków architektury Mazowsza i Podlasia. Warszawa 2010.....	464–465

2. PERIODIKA

Acta fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni 4/10. Plzeň 2010	465
Archaeologia historica 33/08. Brno 2008	466–467
Archaeologia historica 34/09. Brno 2009	467–468
Archaeologia historica 35/10, 1–2. Brno 2010.....	468–469
Archaeologia historica 36/11, 1–2. Brno 2011	469–471
Archaeologia historica 37/12, 1–2. Brno 2012	471–474
Archaeologia historica 38/13, 1–2. Brno 2013.....	474–476
Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24/2011. České Budějovice 2011.....	476
Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25/2012. České Budějovice 2012	476
Archeologie východních Čech 1 (2011). Hradec Králové 2011	476–477
Archeologie východních Čech 2 (2011). Hradec Králové 2011	477
Archeologie východních Čech 3 (2011). Hradec Králové 2011	477
Burgen und Schlösser 52. Braubach am Rhein 2011	477–479
Festungsjournal 38. Koblenz 2011.....	479–480
Festungsjournal 40. Koblenz 2011.....	480
Het Brabants Kasteel 30/1–2, 2007. 2010	480
Hláska. Zpravodaj klubu Augusta Sedláčka XXI. Plzeň 2010	480–481
Hláska. Zpravodaj klubu Augusta Sedláčka XXII. Plzeň 2011	481–482
Jihočeský sborník historický 75/2006. České Budějovice 2007.....	482
Jihočeský sborník historický 76/2007. České Budějovice 2008.....	482
Jihočeský sborník historický 77–78/2008–2009. České Budějovice 2009.....	482–483
Jihočeský sborník historický 79/2010. České Budějovice 2010.....	483
Jihočeský sborník historický 80/2011. České Budějovice 2011	483
Jihočeský sborník historický 81/2012. České Budějovice 2012.....	483
Královéhradecko 8. Hradec Králové 2011.....	483
Krkonoše – Podkrkonoší 9. Vlastivědný sborník. Trutnov 2009.....	483
Krkonoše – Podkrkonoší 20. Vlastivědný sborník. Trutnov 2012.....	483–484
Kuděj. Časopis pro kulturní dějiny 11/1–2. Plzeň	484
Minulostí Berounska 13. Beroun 2010	484
Mittelalter. Moyen Age. Medioevo. Temp Medieval. Zeitschrift des Schweizerischen Burgenvereins 15. Basel 2010	484
Mittelalter. Moyen Age. Medioevo. Temp Medieval. Zeitschrift des Schweizerischen Burgenvereins 16. Basel 2011	484–485
Monumenta vivent. Josefov 2012	485

Náchodsko od minulosti k dnešku 7. Náchod 2012.....	485
Orlické hory a Podorlicko 15/2008. Rychnov nad Kněžnou 2008	485–486
Orlické hory a Podorlicko 16/2009. Rychnov nad Kněžnou 2009	486
Orlické hory a Podorlicko 17/2010. Rychnov nad Kněžnou 2010	486
Orlické hory a Podorlicko 18/2011. Rychnov nad Kněžnou 2011.....	486
Památky jižních Čech 1/2008. České Budějovice 2008	486
Památky jižních Čech 2/2009. České Budějovice 2009	486
Památky jižních Čech 3/2010. České Budějovice 2010	486
Památky jižních Čech 4/2013. České Budějovice 2013	486–487
Památky západních Čech I – 2011. Plzeň 2011	487
Podbrdsko 17. Příbram 2010.....	487
Průzkumy památek XVII. Praha 2010	487
Průzkumy památek XVIII. Praha 2011	488
Průzkumy památek XIX. Praha 2012	488–489
Průzkumy památek XX. Praha 2013.....	489–490
Sborník muzea dr. Bohuslava Horáka Rokycany 23/2011. Rokycany 2011	490
Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 49/1–2. Benešov 2009	490
Staré Budějovice. Sborník prací k dějinám královského města Českých Budějovic 2/2006. České Budějovicích 2006	490
Staré Budějovice. Sborník prací k dějinám královského města Českých Budějovic 3/2008. České Budějovice 2008	490–491
Staré Budějovice. Sborník prací k dějinám královského města Českých Budějovic 4/2010. České Budějovice 2010	491
Táborský archiv. Sborník státního okresního archivu v Táboře 14/2009. Tábor 2009.....	491
Táborský archiv. Sborník státního okresního archivu v Táboře 15/2011. Tábor 2011	491
Věstník musejního spolku královského města Rakovníka a okresu rakovnického XLVIII. Rakovník 2010.....	491
Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska 19/2007. Jindřichův Hradec 2007.....	491
Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska 20/2008. Jindřichův Hradec 2008.....	491
Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska 21/2009. Jindřichův Hradec 2009.....	491
Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska 22/2010. Jindřichův Hradec 2010.....	491
Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska 23/2011. Jindřichův Hradec 2011	492
Vodňany a Vodňansko 8/2010. Vodňany 2010.....	492
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 42/2005. České Budějovice 2005	492
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 43/2006. České Budějovice 2006.....	492
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 44/2007. České Budějovice 2007	492
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 45/2008. České Budějovice 2008.....	493
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 46/2009. České Budějovice 2009	493
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 47/2010. České Budějovice 2010.....	493
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 48/2011. České Budějovice 2011	493
Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 49/2012. České Budějovice 2012	493
Wartburg-Jahrbuch 2005. Regensburg 2007.....	493–494
Wartburg-Jahrbuch 2008. Regensburg 2010.....	494
Wartburg-Jahrbuch 2009. Regensburg 2011	494
Zlatá stezka. Sborník prachatického muzea 16/2009. Prachatice 2009	494
Zlatá stezka. Sborník prachatického muzea 18/2011. Prachatice 2012	495
Zpravodaj muzea v Hradci Králové 33/2007. Hradec Králové 2007	495
Zpravodaj muzea v Hradci Králové 34/2008–2009. Hradec Králové 2010	495
Zprávy památkové péče 70. Praha 2010	495–496
Zprávy památkové péče 71. Praha 2011	496–497
Zprávy památkové péče 72. Praha 2012	497
Zprávy památkové péče 73. Praha 2013	498

Prof. PhDr. Tomáš Durdík, DrSc.

24. ledna 1951 – 20. září 2012

Pár slov úvodem k číslu 13 Castellologica bohemica

Vážení čtenáři, kolegové a příznivci,

vkládáme do Vašich rukou obrazně řečeno přes kořeny nesené a nešťastným pohnutím osudu zásadně ovlivněné třinácté číslo recenzovaného periodika Castellologica bohemica, které se dle všech plánů a zavedené dvouleté periodicity mělo objevit v roce 2012. Již v průběhu toho roku bylo zřejmé, že stále komplikovanější způsob financování vědy, nedostatek finančních prostředků i stále klesající ochota dostatečného počtu autorů psát či dodržovat redakční uzávěrky či přislíbené termíny nedovolí číslo k předpokládanému datu vydat. K větší hrůze zasáhla přípravu čísla zcela neočekávaná a zdrcující zpráva o náhlém úmrtí otce zakladatele, hybatele, vedoucího redaktora a tahouna tohoto periodika, profesora Tomáše Durdíka, který zemřel zcela náhle 20. září 2012 ve věku nedožitých dvaadesáti let. Realizace třináctého čísla byla jeho smrtí fakticky ohrožena.

V období obtížného vyrovnávání se s jeho smrtí jsme si fatálně uvědomovali jeho nenahraditelnost v mnoha ohledech. Avšak značné investice do přípravy třináctého čísla nesměly zůstat nevyužity. K tomu nás zavazovala úcta k jeho osobě a dílu, které po sobě v krátkém čase, jenž mu byl vyměřen na tomto světě, zanechal. Protože jsem byl členem redakční rady od roku 1995 i dlouholetým Tomášovým žákem, později spolupracovníkem a především pravidelným redaktorem na částečný (byť pouze formální) úvazek, bylo mi jasné, že se budu muset obtížného úkolu přípravy nového čísla ujmout osobně. Naše dlouholetá práce na předchozích sbornících spočívala v osvědčeném postupu. Tomáš Durdík články z autorů fakticky „vydlábil“ (jak tomuto nelehkému úkonu sám s oblibou říkal), sehnal recenze, připomínky posuzovatelů s autory probral, články redakčně upravil a ke mně se dostávaly již vytištěné rukopisy s Tomášovými – někdy velmi obtížně rozluštitelnými – poznámkami vepsanými tužkou přímo do rukopisu. Mým úkolem bylo články následně redakčně a jazykově upravit do podoby, kterou bylo možno předat ke grafickým úpravám, zpracování sazby a tiskových podkladů, což bylo po dlouhá léta výsadní činností Daniely Houškové a nakladatelství Unicornis. Byl jsem tedy ušetřen zdlouhavého přemlouvání a urgování recenzentů, jednání s autory o nezbytných úpravách, shánění překladů, vymáhání korektur apod.

Na jaře roku 2013 však byla situace a tím i moje úloha zcela jiná. Nutnost dokončit rozpracované číslo jsem chápal jako svou povinnost k Tomášově osobě. Po jednání s redakční radou a především ředitelem Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i., coby spoluvydavatelem, se ukázalo, že číslo 12 bude posledním číslem osvědčené vydavatelské dvojice, kterou po dlouhá léta tvořil tento akademický ústav se Společností přátel starožitností. Již nedlouho po Tomášově smrti bylo zřejmé, že pražský Archeologický ústav vydávání sborníku nadále nehodlá podporovat jinak než určitou finanční částkou a vcelku bez uzardění je přenechá jiné odborné instituci. Z periodika, které bylo výkladní skříní české kastellologie, uznávanou především za hranicemi našeho státu, i interdisciplinární platformou našich středověkých dějin, se rázem mohl stát nechtěný pohrobek. Je velkým štěstím, že se ho poměrně brzy ujala Katedra archeologie Západočeské univerzity v Plzni pod vedením hlavního redaktora a editora doc. Františka Gabriela. Jeho přispěním dokonce již v roce 2015 vyšlo následující číslo 14, byť v poněkud pozměněné a redukované podobě, než na jakou jsme po dlouhá léta byli zvyklí. O to větší koulí na noze se pro mě stalo číslo 13, které držíte v rukou.

Na jaře roku 2013 jsem začal shromažďovat dostupné podklady. Zcela zásadním způsobem mi v tomto pomohli rodinní příslušníci Tomáše Durdíka, manželka Jaroslava a dcera Anna, dále Ivana Boháčová, vedoucí středověkého oddělení Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i. a Josef Hložek, který byl Archeologickým ústavem pověřen pořádáním pozůstalosti Tomáše Durdíka. Nastalo postupné objevování rukopisů, CD nosičů s obrázky, zatoulaných posudků, e-mailové korespondence s autory, buď v Tomášově barrandovském bytě, nebo v pracovně v Letenské ulici. Každý článek ve sborníku vznikl fakticky archeologickým výzkumem stratografií různých písemností či souborů v několika počítačích, které bylo nutno identifikovat a chronologicky i logicky poskládat. Někdy chyběly obrázky či existovalo několik variant textu, jindy nebylo možno dohledat recenze a bylo nutné o ně posuzovatele opětovně žádat.

Tu chyběl podklad pro resumé, některé resumé bylo na překladu, ale chyběl vlastní článek. Zkrátka a dobře převrácený komediantský vůz. Obrovským štěstím byla především ochota Tomášovy dcery Andulky se vším pomoci. Měla samozřejmě přístup do otcových počítačů a navíc se v jejich poměrně komplikovaném systému členění vyznala, jelikož s leccím svému otci při jeho klopotném a nerovném souboji s výpočetní technikou pomáhala. Já jsem zase po třiceti letech spolupráce znal Tomášův rozevlátý rukopis i poměrně chaotický a velmi těžko předvídatelný systém zkratek, kterými nazýval soubory v počítači, i systém jejich řazení, které bylo zdánlivě logické, avšak jakýkoli algoritmus postrádalo. Andulce Durdíkové na tomto místě nutno poděkovat především. Bez její snahy a ochoty se se mnou pravidelně stýkat po kavárnách či provozovnách rychlého občerstvení a trávit dlouhé hodiny listováním v záplavě souborů na jejím notebooku by toto číslo nikdy nevzniklo. Když jsme společně byli na dobré cestě, přišla další, ještě méně uvěřitelná zpráva. Jediná dcera Tomáše Durdíka ve věku nedožitých třiceti let v červnu roku 2014 tragicky zahynula.

Odhlédnou-li od šílenosti a vrtkavosti osudu, který si s celou Tomášovou rodinou nelítně a krutě zahrál, i mě smrt Andulky fatálně zasáhla. Znal jsem ji sice od kolébky, ale potkávali jsme se velmi zřídka. Vše se změnilo právě až v posledním roce jejího života, kdy jsme se spolu při přípravě tohoto sborníku pravidelně scházeli. I proto jsem po jejím tragickém skonu cítil těžko překonatelnou nechuť v práci pokračovat. Dokončit dílo bylo však nutné už jen z úcty k památce Tomáše a jeho dcery. Když jsem na přelomu roku 2013 a 2014 rekapituloval shromážděné podklady, bylo zřejmé, že máme k dispozici přibližně jednu čtvrtinu čísla v podobě autorských korektur, asi jedna polovina je v redakční rozpracovanosti a čtvrtina příslibených příspěvků ještě vůbec nedorazila. Redakční a editorská práce byla ovlivněna mými nevelkými zkušenostmi a faktickým nedostatkem času, který jsem redakci mohl vedle svých pracovních povinností věnovat. Tento zdlouhý proces pochopitelně mnozí z autorů nesli nelibě a množily se pochybnosti, zda číslo vůbec vyjde. Autorům budu děkovat na konci tohoto úvodu, ale už na tomto místě bych chtěl všem, kteří své příspěvky nestáhli do jiných periodik, poděkovat za shovívavost i za ochotu dát mi k dokončení díla dostatečný čas a prostor.

Zásadním problémem se ukázala závěrečná část věnovaná bibliografické a referativní službě. Zde se ještě více projevila absence Tomáše Durdíka. Jeho zásluhy o vznik a dlouholeté naplňování obsahu tohoto periodika (celkem zde samostatně publikoval 13 odborných článků a v dalších 31 byl spoluautorem) všichni dostatečně známe. Známá je i jeho neuvěřitelná redaktorská píle a schopnost shánět nemalé finanční prostředky na pravidelné vydávání sborníku. Málo jsme si však uvědomovali, jak ohromné dílo po sobě Tomáš Durdík zanechal v pravidelné rubrice věnované přehledným informacím o nové kastellologické literatuře. V průběhu třinácti ročníků prezentoval na stránkách tohoto periodika na 652 recenzí a referátů o aktuálních titulech. Ponechám stranou skutečnost, že nebýt jeho referátů, o velké množství zajímavé literatury bychom byli ochuzeni. Jeho osobnost, všeobecně známá v rámci evropské kastellologie, přinášela do našeho středoevropského prostoru publikace, které bychom jinak sotva kdy mohli spatřit. V jeho pracovním bylo možné vzít do ruky, prolistovat si je či dokonce půjčit. Jeho mimořádná znalost cizích řečí nám však také často umožnila pochopit a využít obsah publikací psaných v obtížně srozumitelných jazycích. Tomášův odchod tak zásadně ovlivnil výslednou podobu zmíněné rubriky v právě vydaném čísle a obávám se, že tomu nebude lépe ani v číslech následujících. Přes veškerou snahu (která měla podstatný vliv na zpoždění přípravy čísla) se zcela jistě nepodařilo naplnit tuto část předkládaného sborníku tak, jak to dělal Tomáš. O to více jsem vděčný všem, kteří do rubriky věnované nové kastellologické literatuře přispěli (jmenovitě především Luboš Hobl, Daniela Houšková, Petr Chotěbor, Daniel Kovář, Tomáš Krofta, Jiří Slavík, Josef Unger a další). Mé díky patří autorům všech článků za jejich trpělivost, všem recenzentům za jejich čas i za to, že většina posudků nebyla formálního rázu, ale zásadně přispěla k vybroušení odevzdaných rukopisů. Děkuji také lidem, kteří mi s vlastní redakcí zásadně pomohli a z nich na prvním místě nakladatelství Unicornis a Daniele Houškové. Bez její nezištné vydavatelské práce, často za hranicemi lidských možností, by Castellologica bohémica 13 (a nejen ona) nikdy nespátřila světlo světa. Zvláštní díky potom bezpochyby patří Petru Chotěborovi za pravidelné, potřebné a věčné připomínky a korektury.

Závěrem bych rád vyjádřil své velké přání, aby – pokud nás Tomáš Durdík sleduje z výšin flankovacích věží hradů nebeských – měl z tohoto čísla radost. Moc bych si to přál, byl bych si stokrát více přál s ním na dalších číslech spolupracovat. Snažil jsem se tímto počinem alespoň částečně umazat část svého dluhu, jímž jsem vůči jeho osobě povinován. Je to můj dluh člověku, který pro mě mnoho udělal, byl mi po dlouhá léta charismatickým průvodcem tajemnou zahradou archeologie a oduševnělým a nenásilným mentorem při objevování její přepestré květeny.

Věnováno památce Tomáše Durdíka, jeho dcery Anny a statečnosti jeho ženy Jarky.

Vojtěch Kašpar

CASTELLOLOGICA BOHEMICA 13

Recenzovaná publikace pro kastellologii českých zemí

Vydala

Společnost přátel starožitností, z. s. a ARCHAIA Praha o. p. s.

ve spolupráci

s Archeologickým ústavem AV ČR, Praha, v. v. i. a Archeologickým ústavem AV ČR, Brno, v. v. i.

Hlavní a výkonní redaktoři: Tomáš Durdík (†) a Vojtěch Kašpar

Redakce: Vojtěch Kašpar

Redakce bibliografické části: Vojtěch Kašpar

Překlady: Hermína Marxová a Peter Zieschang

Grafická úprava, zpracování sazby a tiskových podkladů: Daniela Houšková UNICORNIS, Praha

Technická realizace Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s r. o.

Praha 2016

ISBN 978-80-86204-28-4 (SPS Praha, z. s.)

ISBN 978-80-904408-2-1 (ARCHAIA Praha o. p. s.)